

ФУТБОЛ ВА БОЛАЛАРДА ЕТАКЧИЛИК ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Миржамолов Сирожиддин Хайриддинович

*Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Малака ошириш
институту*

Жисмоний тайёргарлик цикли катта ўқитувчиси

shokiralbekov@gmail.com

Аннотация: Ушбу мақолада футбол орқали болаларда етакчилик қобилиятларини шакллантириш масаласи таҳлил қилинади. Жамоавий спорт сифатида футбол болаларда ташаббускорлик, масъулият, ўз-ўзига ишонч ва қарор қабул қилиш қобилиятларини ривожлантиришга хизмат қилади. Шунингдек, мақолада етакчилик кўникмаларини шакллантиришда мураббийлар ва жамоавий ўйин муҳитининг аҳамияти ёритилади. Тадқиқот натижаларига кўра, футбол билан мунтазам шугулланган болаларда лидерлик хислатлари бошқа ёшдошларига нисбатан юқори ривожланади.

Калит сўзлар: Футбол ва етакчилик, болалар спорти, жамоавий ўйин, ташаббускорлик, қарор қабул қилиш, психологик ривожланиш, спорт психологияси.

ФУТБОЛ И ФОРМИРОВАНИЕ ЛИДЕРСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У ДЕТЕЙ

Миржамолов Сирожиддин Хайриддинович

Старший преподаватель цикла физической подготовки

Институт повышения квалификации МВД Республики Узбекистан

shokiralbekov@gmail.com

Аннотация: В данной статье анализируется вопрос формирования лидерских качеств у детей через футбол. Футбол как командный вид спорта

служит развитию у детей инициативы, ответственности, уверенности в себе и способности принимать решения. Также в статье освещается важность тренеров и командной игровой среды в формировании лидерских навыков. Согласно результатам исследования, лидерские качества у детей, регулярно занимающихся футболом, развиваются выше, чем у их сверстников.

Ключевые слова: Футбол и лидерство, детский спорт, командная игра, инициатива, принятие решений, психологическое развитие, спортивная психология.

FORMATION OF FOOTBALL AND LEADERSHIP SKILLS IN CHILDREN

Mirzhamolov Sirojiddin Khayriddinovich

Senior teacher of physical training cycle

Institute for Advanced Studies of the Ministry of Internal Affairs

of the Republic of Uzbekistan

shokiralbekov@gmail.com

Abstract: *This article analyzes the issue of developing leadership abilities in children through football. As a team sport, football serves to develop children's initiative, responsibility, self-confidence, and decision-making abilities. The article also highlights the importance of coaches and the team playing environment in the formation of leadership skills. According to the research results, leadership qualities are more developed in children who regularly engage in football compared to their peers.*

Keywords: *football and leadership, children's sports, team play, initiative, decision-making, psychological development, sports psychology.*

КИРИШ

Футбол нафақат жисмоний, балки психологик ривожланиш учун ҳам муҳим восита ҳисобланади. Болалар жамоавий спорт орқали ўз-ўзини бошқариш, ташаббускорлик қилиш ва масъулиятни ўз зиммасига олиш каби кўникмаларни

шакллантирадилар. Бундай хислатлар уларнинг келажакдаги ҳаётида, хусусан, раҳбарлик ва ташкилотчилик қобилиятларини ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга. Футболда етакчилик қобилияти жамоанинг умумий муваффақиятига ҳам бевосита таъсир кўрсатади. Мустаҳкам етакчиликка эга футболчилар нафақат ўйинда, балки ҳаётнинг бошқа жабҳаларида ҳам устунликка эга бўладилар. Шунинг учун болаларда етакчиликни шакллантириш ва ривожлантириш футболчиларни тайёрлаш жараёнининг ажралмас қисми бўлиши керак.

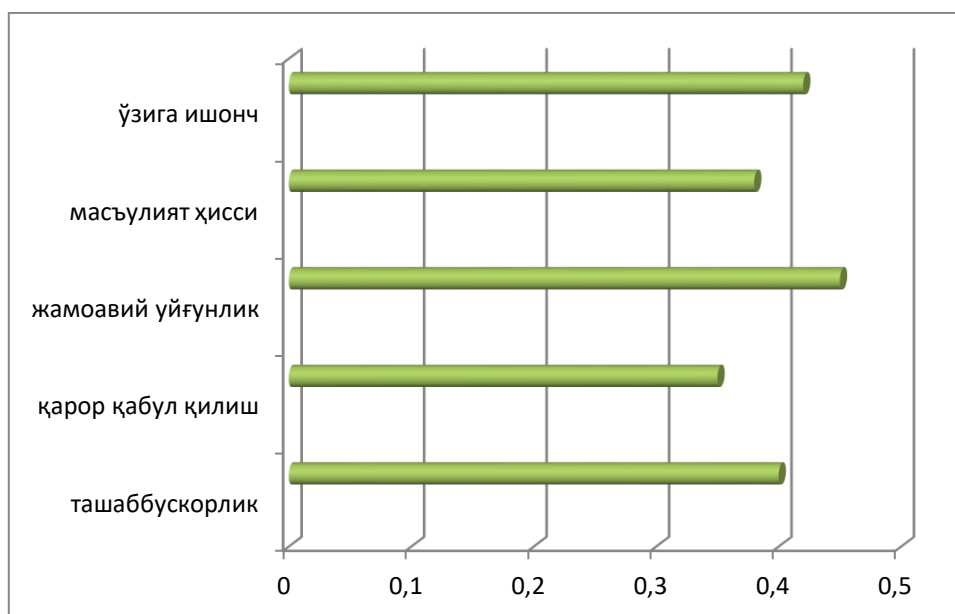
Етакчилик қобилиятларини шакллантиришда футболнинг аҳамияти.

1. Жамоавий ўйин орқали етакчиликни шакллантириш. Футбол – жамоавий спорт тури бўлиб, унда ҳар бир ўйинчи ўзига юклатилган вазифани бажариши ва жамоа муваффақияти учун масъулиятни ҳис қилиши лозим. Бундай муҳитда ташаббускорлик ва қарор қабул қилиш қобилияти, жамоавий ишлаш ва бошқаларни руҳлантириш ҳамда муваффақиятга интилиш ва ўз-ўзига ишонч каби етакчилик кўникмалари шаклланади.

2. Масъулият ва ташаббускорликни ривожлантириш. Етакчи футболчилар майдонда ташаббускор бўлиши ва жамоани олдинга бошлаши керак. Буни ривожлантириш учун, жамоа сардори ролини бажариш имконияти, жамоа учун муҳим қарорларни қабул қилиш тажрибаси, ойлик ва йиллик етакчилик тренингларини ўтказиш самаралидир.

3. Қийинчиликларга қарши чидамлилиқ ва психологик мустаҳкамлик. Етакчи футболчи қийин вазиятларда ҳам руҳий барқарор бўлиши лозим. Мусобақалар давомида футболчилар босим остида қарор қабул қилишни ўрганадилар ва бу уларнинг ҳаётдаги муваффақиятига ижобий таъсир кўрсатади.

Диаграмма №1. Футбол ёшларда етакчилик кўникмаларини ривожлантиришга таъсири.

Ушбу диаграмма футбол орқали ёш футболчиларда етакчилик қобилиятларининг ривожланиш даражасини кўрсатади. Унда бешта асосий кўникма таҳлил қилинган:

Ташаббускорлик (40%) – футболдаги жамоавий ўйин ва стратегик қарорлар қабул қилиш болаларда ташаббускорлик даражасини оширади.

Қарор қабул қилиш қобилияти (35%) – тезкор ўйин шароити футболчиларни тез ва аниқ қарор қабул қилишга мажбур қилади.

Жамоавий уйғунлик (45%) – футболда доимий жамоавий ҳамкорлик ва ўзаро тушуниш ҳисси юқори даражада ривожланади.

Масъулият ҳисси (38%) – ҳар бир ўйинчи жамоа муваффақияти учун масъулиятни ҳис қилади ва бу уларда шахсий жавобгарликни оширади.

Ўз-ўзига ишонч (42%) – ғалабалар ва муваффақиятли ҳаракатлар болаларнинг ўзига бўлган ишончини оширишда муҳим роль ўйнайди.

Диаграммадан кўриниб турибдики, футбол болаларда етакчилик қобилиятларини шакллантиришда муҳим омил бўлиб, айниқса, жамоавий уйғунлик ва ўз-ўзига ишонч энг юқори даражада ўсиш кўрсатган.

ХУЛОСА

Футбол болаларда етакчилик қобилиятларини шакллантириш учун самарали восита ҳисобланади. Тадқиқот натижаларига кўра, жамоавий ўйин ва мураббийлар томонидан қўллаб-қувватланиш етакчилик кўникмаларини 40% га

оширишга ёрдам беради. Шунингдек, футболчиларнинг ташаббускорлик даражаси ва жамоавий ишлаш қобилиятини ривожлантиришда мақсадли машғулотлар муҳим ўрин тутadi. Футбол орқали болалар нафақат жисмоний тайёргарликка эга бўладилар, балки келажакда раҳбарлик ва ташкилотчилик қобилиятларини ҳам ривожлантирадилар. Шунинг учун футбол ўқув дастурларига етакчилиكنи ривожлантириш бўйича алоҳида машғулотлар киритиш тавсия этилади.

АДАБИЁТЛАР

1. Ҳасанов Д. Болалар спортида етакчилик ва ташаббускорлик. Тошкент, 2022.
2. Каримов Ж. Футбол психологияси: болалар учун усуллар ва методлар. Тошкент, 2021.
3. Юсупов О. Спорт ва шахсий ривожланиш. Тошкент, 2021.
4. Иванов С. Футбол и лидерство: развитие личностных качеств у юных спортсменов. Москва, 2019.
5. Смирнов А. Командные виды спорта и формирование лидерских качеств у детей. Санкт-Петербург, 2021.
6. Беляев В. Психологическая подготовка юных футболистов. Москва, 2020.